

Феофіл Яновський: погляд із сьогодення

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

На початку цього року в Острозькому замку відбулася музейна виставка живопису і графіки **Ольги Дмитрівни Яновської**. Вона була присвячена 120-річчю з дня народження визначної художниці – ровесниці ХХ ст. Роботи, представлені на виставці, свого часу, відповідно до волі О. Яновської, були передані нашому заповіднику і перевезені його співробітниками з Москви, де минула більша частина життя уродженки нашого міста. Свій прах вона заповіла поховати в рідному Острозі, на могилі своєї матері.

А в червні минає 160 років із дня народження рідного дядька художниці **Феофіла Гавриловича Яновського** (12 (24) червня 1860, с. Миньківці на Поділлі – 8 липня 1928, м. Київ). Цей ювілей відзначатимуть серед загальнодержавних пам'ятних дат 2020 р. Адже Феофіл Яновський – видатний український лікар-терапевт, засновник вітчизняної терапевтичної школи, перший серед учених-медиків дійсний член Всеукраїнської академії наук. Після медичного факультету Університету св. Володимира у Києві він стажувався у провідних клініках та лабораторіях Європи, в т. ч. у Роберта Коха та Луї Пастера. Ф. Яновський заснував першу у Києві бактеріологічну лабораторію для діагностики туберкульозу, відзначився у боротьбі з епідемією холери 1893 р. Він був автором понад шести десятків наукових праць з інфекційних хвороб туберкульозу, легеневих

хвороб, патологій кровообігу. Вів активну професорсько-викладацьку діяльність на медичних факультетах Одеси й Києва, підготувавши сотні і тисячі кваліфікованих спеціалістів.

Феофіл Яновський став визаним авторитетом і очільником лікарського громадського співтовариства України, головував на Всеукраїнському з'їзді лікарів 1918 р., був обраний довічним головою всіх з'їздів терапевтів України. Мережа протитуберкульозних закладів санаторного типу, що постала в Україні ще за життя Ф. Яновського, – це його задум та ініціатива. Сучасники за безкорисну допомогу хворим і стражденним називали видатного вченого «святим доктором» – крім виписаних ним рецептів, він залишав у їхніх узголів'ях і гроші на придбання необхідних ліків. Увесь Київ – люди всіх націй та релігій – проводжав академіка в його останню дорогу на Лук'янівський цвинтар.

Ім'я Ф. Яновського було присвоєно створеному й очолюваному ним Київському протитуберкульозному інституту – нині це Державна установа «Національний інститут фтизіатрії і пульмонології імені Ф. Г. Яновського Національної академії медичних наук України». Пам'ятник ученому стоїть біля входу в інститут, який у ці місяці на передньому плані боротьби з пандемією Covid-19 і регулярно публікує на своєму сайті наукові протоколи лікування страшної недуги.

Феофіл Яновський був нащадком давнього українського старшинсько-шляхетського і священницького роду Гоголів-Яновських, що виводили своє походження від одного з пра-

вобережних козацьких гетьманів. За деякими генеалогічними дослідженнями (що вимагають підтвердження) він мав спільного прадіда з Миколою Гоголем. Наш Острог був серед улюблених місць нечастого відпочинку видатного вченого. Тут проживали з родинами його молодші брат і сестра. Дмитро Гаврилович (батько художниці) був юристом, мировим посередником, а Марія Гаврилівна – дружиною Острозького міського голови Миколи Новицького. Але боротьба за людське життя і здоров'я не давали Феофілу Яновському відпочити і в родинному колі в Острозі. Про це свідчать власноруч виписані ним рецепти на ім'я острожан, що їх можна побачити в одній із вітрин на виставці мистецьких робіт його племінниці. Ольги Яновській, як відомо, судився довгий вік, а життя її двоюрідного брата Віктора Феофіловича (відомого юриста-міжнародника) обірвалося перед Другою світовою війною в одному з таборів ГУЛАГу. ■